

Nr 14

Utlåtande i anledning av väckt motion om förlängning av preskriptionstiden för uttagande av premieobligationsvinster.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till bankoutskottet hänvisad motion, nr 18 av herr *Gustafsson* i Borås, har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att riksgäldskontoret går i författning om att preskriptionstiden för vinsters uttagande å premieobligationslånen förlängs till 10 år.

Beträffande motiveringen för förslaget hänvisas till motionen.

Över motionen har yttrande inhämtats från *fullmäktige i riksgäldskontoret*, som anfört följande.

Såsom framgår av motionen har alltsedan ikraftträdandet av skuldebrevslagen den 1 januari 1937 tillämpats en preskriptionstid av tre år för uttagande av vinster på av riksgäldskontoret efter nämnda dag utgivna premieobligationslån. Begränsningen av preskriptionstiden från tio till tre år skedde i anslutning till den i 25 § första stycket skuldebrevslagen införda bestämmelsen om en giltighetstid av tre år för ränte- och utdelningskupong till obligationer och aktier, och motiveringen härför har varit i stort sett densamma, som föranledde sistnämnda bestämmelse. Det har sålunda ansetts vara ett intresse, att avecklingen av de talrika, mestadels relativt små fordringsbelopp, som de utfallna premielånsvinsterna representerar, icke av obligationsägarna fördröjes. Å andra sidan har man till följd av den kortare preskriptionstiden — i analogi med bestämmelsen i 25 § andra stycket skuldebrevslagen — fått möjlighet att tidigare än som eljest kunnat ske bereda obligationsägare ersättning för utfallen vinst i fall då vinstobligationen för honom förkommit.

Sedan mer än tjugu år har alltså gällt en preskriptionstid av tre år för uttagande av premieobligationsvinster; samma preskriptionstid tillämpas för övrigt jämväl beträffande i Danmark och Norge utgivna premieobligationslån. Det får antagas att denna förkortade preskriptionstid, som finns uttryckligen angiven i texten till de fr. o. m. år 1940 emitterade premieobligationslånen, sedan länge ingått i allmänhetens medvetande och nu uppfattas såsom en fullt normal anordning. Detta framgår bl. a. av att det är ganska sällan som klagomål framföres till riksgäldskontoret om att den ifrågakvarande preskriptionstiden skulle vara för kort. Det kan för övrigt konstateras, att övergången på sin tid från tioårig till treårig preskriptionstid icke ens i inledningsskedet medförde någon särskilt anmärknings-

värd ökning av antalet preskriptionsfall. Denna omständighet synes tyda på att för varje premieobligationslån ett visst antal obligationer av en eller annan anledning kommer ur marknaden och aldrig företes vare sig för inlösen eller för lyftande av vinst. I dessa fall spelar alltså preskriptionstidens längd icke någon som helst roll.

Såsom ett särskilt motiv för en relativt kort preskriptionstid, när det gäller uttagande av premieobligationsvinst, må vidare framhållas, att den som köper en premieobligation självklart gör detta närmast med tanke på de därmed förknippade vinstmöjligheterna. Han har därför ett naturligt intresse av att med uppmärksamhet följa vinstdragningarna för att bevaka sin vinstchans och därmed även att iaktta de bestämmelser om preskription av utfallet vinstbelopp, som blivit fastställda. Att det ändock förekommer, att vinster i viss utsträckning icke avhämtas inom föreskriven tid och alltså blir preskriberade, kan bero på flera olika omständigheter. Den vanligaste torde vara, att vinstobligationen förkommit. I sådana fall medger emellertid riksgäldskontoret utbetalning av den preskriberade vinsten, oaktat vinstobligationen ej kan företes, och över huvud taget sker detta i samtliga fall, då uraktlåtenhet att i tid förete premieobligation för utfående av utfallen vinst kan rubriceras såsom ursäktlig. Härigenom elimineras i väsentlig mån den olägenhet, som ur obligationsägarnas synpunkt kan vara förknippad med en relativt kort preskriptionstid. Såsom redan framhållits kan å andra sidan den treåriga preskriptionstiden bli till direkt fördel för vissa obligationsägare, nämligen för dem som förlorat sina obligationer. Såsom exempel härpå kan nämnas, att en person, som i december 1958 genom brand förlorade en premieobligation av år 1951, vilken i marsdragningen 1959 utföll med högsta vinsten, 200 000 kronor, genom särskilt beslut av fullmäktige kommer att utfå vinstbeloppet efter avdrag av stadgad skatt redan i mars 1962, då vinsten preskriberas. Med en tioårig preskriptionstid skulle han alltså fått vänta ända till år 1969, innan vinsten kunnat utbetalas till honom.

Antalet vinster, som preskriberas, kan icke anses vara anmärkningsvärt stort i förhållande till hela antalet utlottade vinster. Att det preskriberade vinstbeloppet ändock är i stigande, beror väsentligen på att premieobligationslånen och vinstutlottningarna ökat i antal liksom även på att lånen varit utelöpande under en längre tid. Under den senaste tioårsperioden har det preskriberade vinstbeloppet hållit sig omkring 2,5—3,75 % av det totala vinstbeloppet — i de flesta fall har det rört sig om relativt små vinster. Genom den generösa praxis, som på sätt i det föregående angivits tillämpas av riksgäldskontoret i fråga om utbetalning av preskriberade vinster, är vinsterna dock icke definitivt förlorade för obligationsägarna, utan dessa har i allmänhet möjlighet att efter framställning till riksgäldskontoret utfå sina vinster.

Med hänsyn till nu anförda omständigheter bör det enligt fullmäktiges mening icke komma i fråga att återgå till den tidigare tillämpade tioåriga preskriptionstiden för uttagande av premieobligationsvinst, och fullmäktige får därför hemställa, att den i ämnet väckta motionen icke måtte föranleda någon åtgärd.

Utskottet finner de skäl, som anförts för fullmäktiges i riksgäldskontoret bestämda avstyrkande av det i motionen framförda förslaget, bärande och får därför hemställa,

att motionen II: 18 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 mars 1961

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Fahlander, Schmidt, Aspling, Stähle, Gustaf Henry Hansson, Åke Larsson och Torsten Mattsson;

från andra kammaren: herrar Andersson i Ronneby, Boija och Regnell, fru Renström-Ingenäs, herrar Bengtsson i Landskrona, Lindahl, Larsson i Umeå och Börjesson i Falköping.